

ALMANCA-TÜRKÇE İKİDİLLİ VE ALMANCA TEKDİLLİ ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL DENEYİM ANLATISI METİNLERİNDE DUYGU DÜNYASININ SUNUMU

**The Manifestation of Emotional Worlds in Narratives of
Personal Experience by German-Turkish Bilingual and
German Monolingual Students**

A. Işıl Uluçam-Wegmann¹

Universität Duisburg-Essen

Özet: Çalışmada, Almanca-Türkçe ikidilli öğrencilerin ve Almanca tekdilli öğrencilerin üretmiş oldukları kişisel deneyim anlatısı metinlerinde (Erzählungen persönlicher Erfahrungen / narratives of personal experience), Labov ve Waletzky'nin (1967; 1973) anlatı şemasının bileşenleri açısından, duygu dünyası sunumunun irdelenmesi ve söz konusu metinlerde duygu dünyası sunumunun, özellikle anlatsal değerlilik sunumu açısından metnin mikro, makro ve meta yapılarında ne tür görünümlele belirginleştirildiğinin ortaya konması hedeflenmektedir. Almanca tekdilli karşılaştırma grubunun metinlerinin de incelenmesiyle ayrıca, metinlerde özellikle anlatsal değerlilik sunumu açısından duygu sunumunun kodlanmasında her iki grup arasında ne tür benzerlik ve farklılıkların bulunduğu sorgulanarak saptanması hedeflenmektedir.

¹ isil.ulucam@uni-due.de

Anahtar sözcükler: İkidillilik, anlatsal metinler, kişisel deneyim anlatısı, duygu dünyası

Abstract: In this study, written texts by German-Turkish bilingual and German monolingual students telling about their personal experience, are investigated in regard to the element of the narrative scheme of Labov and Waletzky (1967; 1973), and in regard to the manifestations of emotional worlds in *narratives of personal experience*. The objective of this study is to determine the linguistic and textual manifestations which were used to encode the emotions in these texts on the micro, macro and meta level – particularly in regard to the tellability presentation. It is furthermore intended to find out to what extent the texts of the German-Turkish bilingual and the German monolingual students show similarities and differences in regard to the manifestations of emotions in narratives.

Keywords: Bilinguality, narrative text, narratives of personal experience, emotional worlds

1. GİRİŞ

Bu çalışma, Türkçe-Almanca ikidilli ve Almanca tekdilli üniversite öğrencilerinin metinlerinde, anlatsallığı metin düzleminde belirginleştiren görünümleri ve duygu dünyasının sunumunu ne şekilde sergilediklerini dilbilimsel bir bakış açısı kullanarak araştırmaktadır. Betimlemeli bulgulardan kuramsal iddiaları oluşturmayı hedefleyen bu çalışmanın başlangıç tartışmaları, Labov ve Waletzky'nin (1967; 1973) anlatı çözümlemesine dayandırılarak temellendirilmiştir.

Bu yazıda, Almanya'nın Duisburg-Essen Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan Almanca-Türkçe ikidilli öğrencilerin ve Almanca tekdilli öğrencilerin yazılı olarak üretmiş oldukları *kişisel deneyim anlatısı metinleri* (*Erzählungen persönlicher Erfahrungen*) üzerinde yapılmış olan incelemenin sonuçlarından bir kısmına yer verilecektir. Söz konusu metinler üzerinde, Labov ve Waletzky'nin anlatı şemasının bileşenlerinin ve duygu dünyası sunumunun irdelenmesi ve metinlerde duygu dünyası sunumunun, özellikle anlatsal değerlilik düzenlemesini oluşturmada metnin mikro, makro ve meta yapılarında

ne tür görünümlele belirginleştirildiğinin ortaya konması hedeflenmektedir. Almanca tekdilli karşılaştırma grubunun metinlerinin de incelenmesiyle ayrıca, metinlerde özellikle anlatsal değeri sunumu açısından duygu sunumunun kodlanmasında her iki grup arasında ne tür benzerlik ve farklılıkların bulunduğunun sorgulanarak saptanması amaçlanmaktadır.

Kişisel deneyim anlatıları, anlatsal metinler olup yapısal açıdan bakıldığında özellikle okul ortamında kullanılan birçok metin türünün de temelini oluşturmaktadır. Bu açıdan kişisel deneyim anlatıları, özellikle metin edincinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar için verimli bir taban oluşturmaktadır. Ancak alan yazınında bugüne kadar Türkçe-Almanca ikidilli öğrencilerin yazılı metinlerinde anlatsallık yapısına yönelik incelemeler bulunmamaktadır.

Bu çalışma, bir yandan farklı kuramsal yaklaşımların araştırmanın hedefleri doğrultusunda yeniden biçimlendirilerek bütünleştirilmesi yoluyla alan yazınına yeni kazanımlar sunmayı, öte yandan da metin edincini yükseltme amaçlı yapılan çalışmalarda Türkçenin paydaşı olduğu ikidilli öğretim ortamlarında daha farklı hangi etmenlere dikkat edilmesinin önemli olduğunu vurgulamayı hedeflemektedir.

Yazının akışı içerisinde ilk olarak, araştırmanın kuramsal alt yapısını oluşturan üç farklı yaklaşımın, bu araştırmanın hedefleri doğrultusunda biçimlendirilerek bütünleştirilmiş olan kuramsal çerçevesi açıklanacak, ardından sırasıyla çalışmanın yöntemi, veri tabanının oluşturulması, veri tabanı üzerinde yapılan çözümleme, çözümleme sonuçlarına dayalı niteliksel ve niceliksel bulgular ve sonuç bölümüne yer verilecektir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAVRAMLAR

Araştırmanın kuramsal çerçevesinde, Labov ve Waletzky'nin (1967; 1973) anlatı çözümlemesinde ortaya koydukları anlatı şemasının

öntipsel yapısı temel alınmaktadır.²

Dilsel iz düşümü, metnin mikro ve makro yapılarında takip edilebilen *anlatısallık (Narrativität)*, anlatı metinlerini belirginleştiren kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram, bir yandan *anlatısal söylem (narrativer Diskurs)*, diğer yandan da *anlatısal metin (narrativer Text)* kavramlarını içermektedir. Smith'e (2003) göre anlatısal söylem, olayların belirli bir hiyerarşik zamansal yapı içerisinde sunulmasını kapsamakta ve bu nedenle de dinamik bir yapı sergilemektedir. Her anlatısal söylem içeren metin anlatı metni değildir, ancak her anlatı metni, anlatısal söylem içermektedir. Labov ve Waletzky'e göre (1973, s.79) anlatı "[...] als eine verbale Technik der Erfahrungsrekapitulation aufgefasst, im besonderen als die Technik der Konstruktion narrativer Einheiten, die der temporalen Abfolge der entsprechenden Erfahrung entsprechen." şeklinde tanımlanmaktadır.

Labov ve Waletzky'nin, söz konusu alıntıda dile getirdikleri ve öne çıkardıkları nokta, anlatıda deneyimlenen yaşantının zamansal bir sıralılık içinde sunulmasıdır.³ O halde, anlatı metinleri, bitmişlik taşıyan olayların zamansal bir sıralılık ilişkisi içerisinde sunulduğu metinler olarak tanımlanabilir.⁴ Olayların zamansal bir sıra içerisinde aktarılması, anlatısal metinlerin *gönderge işlevinden (referentielle Funktion)* kaynaklanan önemli bir özelliğidir. Bu işlev yoluyla metin üreticisi, metin alıcısını yaşanan olay hakkında bilgilendirir. Labov ve Waletzky anlatıyı deneyimlenenlerin aktarılmasının yanı sıra deneyimlenenlerin değerlendirilmesi olarak tanımladıkları için, anlatısal metinlerin gönderge işlevinin yanı sıra *değerlendirici işlevine (evaluative Funktion)* de dikkat çekmektedirler. Değerlendirici işlev, deneyimlenen yaşantıya/olaya yönelik düşünce ve duyguların aktarılmasını kapsamaktadır.

² Söz konusu kuram, eski bir tarihe dayanmasına rağmen günümüzde halen anlatı çözümlemeleri için temel oluşturmaktadır.

³ Anlatısal metinlerde zamansal aktarım için ayrıca bkz. Lehmann, V. (2008).

⁴ Uzun, L. (2011, s. 184.).

Labov ve Waletzky (1973, s. 124) anlatı metinlerinin klasik yapısının temel bileşenlerini şu şekilde tanımlamaktadırlar:

1. Özet (*Abstrakt*)
2. Yönlendirme (*Orientation*)
3. Karmaşık olay dizisi (*Handlungskomplikationen od. Komplikationshandlungen*)
4. Değerlendirme (*Evaluation*)
5. Sonuç (*Auflösung*)
6. Bitiş (*Koda*)

Özet (Abstrakt) bölümünde, anlatıcı olup bitenin bir özetini vererek başlayabilir. Bu bölüm her anlatı metninde mutlaka yer alması beklenen bir bölüm değil, tercihe bağlı olarak oluşturulan bir bölümdür.

Bir anlatı, ilkece anlatılan olayların zamanı, uzamı ve olaylardaki kişi ya da kişilere dair bilgi aktarımı gerçekleştirerek anlatının arka planının oluşturulduğu bölüm olan *yönlendirme (Orientation)* bölümüyle başlar.

Yönlendirme bölümünün ardından olayların zamanda sıralanarak aktarıldığı, olayların dönüm noktasının yer aldığı ve anlatının ön planının oluşturulduğu bölüm olan *karmaşık olaylar dizisi (Handlungskomplikationen od. Komplikationshandlungen)* yer alır. Bu bölüm, anlatı metninin kurucu ögesidir, başka bir deyişle bu bölümün yer almadığı metinler anlatı metni olarak nitelendirilemez. Karmaşık olaylar dizisinin sunumunu gerçekleştiren tümceler, birbirleriyle öncelik-sonralık ilişkisi açısından bağıntılanarak bir anlam bütünlüğü oluşturulduğundan yerleri değiştirilemez. Yerleri değiştirilirse, ya farklı anlam bütünlüğü ortaya çıkar ya da söz konusu önermeler arasında kısmi tutarsızlıklar meydana gelebilir.

Karmaşık olaylar dizisinin yanı sıra, anlatı metinlerinin tipik bir parçası ve kurucu öğelerinden olan diğer bölüm ise *değerlendirme*

(*Evaluation*) bölümüdür. Bu bölümde, anlatıcının bu anlatı yoluyla aktarmaya çalıştığı iletişimsel niyeti belirginleşir. Anlatıcının ya da anlatıda yer alan diğer kişilerin olaylar karşısında ne hissettikleri bu bölümde aktarılır. Dolayısıyla duygu dünyasının sunumunun yoğun olarak gerçekleştirildiği bölüm olması beklenir. Bu bölüme ait sözceler, anlatı metninin farklı yerlerinde dağınık olarak bulunabilir.

Sonuç (Auflösung), karmaşık olaylar dizisinin nasıl sonuçlandığının sunulduğu bölümdür.

Bitiş (Koda) bölümü ise, anlatının bittiğini ve anlatım zamanına dönüldüğünü işaret eden bölümdür. Anlatı metinlerinde, bu bölüm de - tıpkı özet bölümünde olduğu gibi - isteğe bağlı olarak düzenlenir, anlatı metninin kurucu öğelerinden değildir.

Bir anlatı metni türü olan ve araştırmanın veri tabanını oluşturan kişisel deneyim anlatıları, gerçek olaylarla uyumlu olacak şekilde sıralanmış bir dizi olayların sunumu olup, anlatanın yaşantı ve deneyimlediklerinin izini taşımaktadır.⁵ Kişisel deneyim anlatıları, anlatı metninin şemasına uygun olarak düzenlenir. Labov ve Waletzky'e göre (1973), kişisel deneyim anlatılarının en belirleyici özelliği, anlatı metinlerinde gerçekleştirilmesi beklenen *anlatısal değerlilik (tellability)*⁶ sunumudur. Bu sunum, anlatının niçin anlatılmaya değer olduğunun belirtilmesi yoluyla metin alıcısı üzerinde ilgi uyandırmayı hedefler.

Labov ve Waletzky'e göre (1973) anlatısal değerlilik sunumu, anlatıcının metninde kendince en yüksek anlatısal değerlilik taşıyan olayı (karmaşık olayı) dilselleştirmesi - ki bu anlatı metninde 0-noktasını oluşturmaktadır - ve kişisel nedenleme yapmak suretiyle neden bu olayın en önemli olay olduğunu gerekçelendirmesi yoluyla

⁵ Uzun, L. (2011, s. 188f.).

⁶ Bu çalışmada alan yazınında '*anlatısallık*' kavramı karşısında kullanılan '*reportability*' kavramı (Labov, Waletzky, 1973) yerine, anlatısallık kavramının içeriğiyle daha çok örtüştüğünün düşünülmesi gerekçesiyle '*tellability*' kavramı (Martínez, 2011; Norrick, 2005) tercih edilerek kullanılmaktadır.

kurulur:

Örnek (1):

Birden komşu evlerden birinin yanmakta olduğunu gördüm. İçerideki çocuk çığlık çığlığa bağıyordu. Etraftakiler itfaiyeyi çoktan aramışlardı, ama itfaiye henüz görünürde yoktu.

◀ *Fazla düşünmeden yanan eve girdim, çocuğu paltoma sardım. (E₁)
Ve onu dışarıya çıkardım. (E₀) (most tellable [reportable] event)*

İtfaiye hala gelmemişti. İnsanlar şoktaydı.

Anlatısal değerlilik sunumunun aktarılması için gerekli öğelerin başında, *tanıtsallık (Evidentialität)*, yani anlatıcının bilgiye nasıl ulaştığını kodlayan; birinci el bilgi mi, yoksa dolaylı bir bilgi mi olduğunu gösteren dilbilgisel ulam yer almaktadır. Bunun yanı sıra anlatıcının ve olay katılımcılarının *duygu dünyalarının sunumu (Erscheinungen der Emotionswelten)* da anlatısal değerlilik sunumunun aktarılmasında önemli rol üstlenmektedir.

Bu yazıda duygu dünyasının sunumu üzerinde odaklanılacağı için, bu aşamada kısaca bu kavram üzerinde durulacaktır:

Metinlerdeki duygu dünyasının sunumu, Schwarz-Friesel'e göre (2007, s. 134f.) sözcüksel, önermesel ve metinsel düzenlemelerle metinlerde belirginleştirilebilmektedir. Schwarz-Friesel bu düzenlemeleri ayrıca, duygu betimlemeleri ve/ya da duygu dile getirmeleri açısından da sınıflandırarak betimlemektedir. Söz konusu düzenlemeler, Petöfi'nin (1989) 'Metin Yapısı-Dünya Yapısı' (Textstruktur-Weltstruktur) kuramı çerçevesinde ele aldığı tutarlılık düzlemi ve metin tutarlılığına katkı sağlayan düzlemler olan uyumluluk ve bağdaşıklık düzlemleri temel alınarak tek tek sınıflandırılmıştır (Uluçam, 2007, s. 47ff.; Uluçam-Wegmann, 2012, s. 138ff.). Metinlerde duygu dünyası, sözü edilen düzlemlerde, metin türüne, amacına vb. göre, metnin yüzey yapısında niteleyiciler, metoforik kullanımlar vb. aracıyla somut olarak kodlanabilmekte ve/ya da metnin derin yapısında örtük bir şekilde sunulabilmektedir. Her üç düzlemdeki düzenlemeler aracılığıyla sunulan duygu

değerlerine yönelik saptamalar yaparken, bir ve aynı düzenlemenin farklı bir bağlamda farklı bir duygu değeri üstlenebileceğinden yola çıkmak ve sürekli olarak metnin bütüncül yapısını göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Uluçam-Wegmann (2012, s. 138ff.), Schwarz-Friesel'in sözünü ettiği duygu dünyası sunumundaki düzenlemeleri Petöfi'nin 'Metin Yapısı-Dünya Yapısı' kuramı çerçevesinde ele aldığı üç düzlemi temel alarak şu şekilde sınıflandırmıştır:

Düzenlemeleri metin yüzey yapısında açık olarak sergilenen uyumluluk düzlemindeki duygu dünyasının sunumu tamamen biçimsel düzenlemeler yoluyla gerçekleştirilmektedir. Dilbilgisi kurallarının biçimsel boyuttaki görünümü ve yazı sistemlerinin öngördüğü yazım kuralları, noktalama imleri, duyuşsal etki kodlayan duygu ikonları, büyük-küçük yazım vb. görünüm, özellikle belirli metin türlerinde duygu sunumunu belirginleştiren görünüm olarak ortaya çıkmaktadır.

Örnekler:

(2) O kendini ne sanıyor?!

(3) Anlatır mısın?

AnlatAmam. AnlatILmaz. AnlatılAmaz....

(4) Unutma beni... UnutAma beni...

Duygu dünyasının sunumunda etkin bir rol üstlenen bağdaşıklık düzlemi düzenlemeleri arasında içerik ve işlev sözcükleri yer almaktadır. Bu düzenlemeler için, aşağıdaki örneklerde de görüldüğü gibi, bağlama göre yer yer farklı duygu değeri yüklenebilen eylemler, adlar, belirteçler, önadlar vb. sıralanabilir:

Örnekler:

(5) Güzel haberi duyunca **delirdi** adeta!

(6) Kendi hakkında söylenenleri duyunca **delirdi** adeta!

(7) Ve **sen**, evet **sensin** tüm bunlara yola açan... **Senin** inadin, **senin**

ısrarın, **senin** ... Herşeyin sebebisin: **Sen.** ⁷

Tutarlılık düzleminde, metindeki önermeler arasındaki mantıksal bağıntılar ile duygu dünyası sunumu gerçekleştirilmektedir. Bu düzlemdeki duygu sunumları, bağdaşıklık düzlemindeki sunumlarda da olduğu gibi, kimi durumlarda örtük bir biçimde dolaylı olarak, kimi durumlardaysa metin yüzey yapısında açık bir şekilde sunulmaktadır:

Örnekler:

(8) Sonunda istediğini elde etmişti. Diğerlerine de söylemeliydi bir an önce.

(9) Sonunda istediğini elde etmişti, dünyalar onun olmuştu. Diğerlerine de söylemeliydi bir an önce.

3. YÖNTEM VE VERİ TABANI

Araştırmada niteliksel bulguların niceliksel sonuçlarla desteklenerek betimlenmesini hedef alan ‘yöntemler triangülasyonu’ (*Methodentriangulation*)⁸ temel alınmıştır.

Araştırmada denek grubunu, Almanya’nın Duisburg-Essen Üniversitesi’nde öğrenim görmekte olan Türkçe-Almanca ikidilli ve Almanca tekdilli grup oluşturmaktadır. Her iki grupta bulunan öğrenciler, 1. ya da 2. dönem öğrencileri olup yaşları 19 ve 22 arasında değişmektedir. Toplam 225 öğrencinin katıldığı araştırmada 109 erkek, 116 kız öğrenci bulunmaktadır. Araştırmada cinsiyet değişkeni olarak alınmamıştır. Öğrencilerden 60 dakikalık bir süre içerisinde, ders ortamında şu konuya yönelik bir yazılı metin üretmeleri istenmiştir:

‘Bizzat başınızdan geçen ve sizi çok etkileyen bir olayı anlatınız.’

⁷ Gönderim ve değiştirim ilişkilerini kuran dilsel araçlar, metin dünyasında duygu sunumunun gerçekleştirilmesini olanaklı kılan görünümüdür. Adıl düşüren bir dil olan Türkçede, adılın eksiltilebileceği halde kullanılması önermeye farklı bir duygu değeri yüklemektedir.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Flick, U. (2008), (2011) ve Weyers, S. (2011).

Görüldüğü gibi, metin üretmeleri için öğrencilere verilen bu tümce, kişisel deneyim anlatısı oluşturmalarını olanaklı kılacak bir içerikle düzenlenmiştir.

Türkçe-Almanca ikidilli öğrencilerin yarısı (75 öğrenci) ve Almanca tekdilli öğrenci grubu (75 öğrenci) metinlerini Almanca; Türkçe-Almanca ikidilli öğrencilerin yarısı ise (75 öğrenci) metinlerini Türkçe üretmişlerdir. El yazısıyla üretilen metinlerin tümü dijital ortama geçirilmiş ve her bir metindeki sözcük ve önerme sayısı tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda, bu çalışma kapsamında üretilmiş olan kişisel deneyim anlatılarındaki sözcük ve önerme sayısı dağılımı görülmektedir:

Tablo 1. Üretilen kişisel deneyim anlatılarındaki sözcük ve önerme sayısı dağılımı

Kişisel deneyim anlatıları	Toplam sözcük sayısı	Toplam önerme sayısı
225 metin	62740	7808
Türkçe üretilen 75 metin (A-T ikidilli grup)	21280	2204
Almanca üretilen 75 metin (A-T ikidilli grup)	25586	3655
Almanca üretilen 75 metin (tekdilli grup)	15874	1949

Anlatı metinlerinde duygu sunumu, ağırlıklı olarak değerlendirme bölümünde olmak üzere, anlatı şemasının her bölümünde karşımıza çıkabilmekte ve - kuramsal bölümde de belirtildiği gibi - özellikle anlatsal değerlilik düzenlemesi açısından son derece büyük önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında, duygu dünyasının sunumu yukarıda sözü edilen anlatı şemasının tüm bileşenleri açısından incelenmiştir. Ancak bu bildiride, sadece anlatsal değerlilik düzenlemelerindeki duygu dünyası sunumu ele alınarak çalışmanın bir kesitine değinilecektir.

Araştırma soruları, hem niteliksel hem de niceliksel bulgular ortaya koyacak şekilde düzenlenmiş, böylelikle araştırma sorularının temel iddialara dönüştürülmesini sağlayacak bir araştırma deseni oluşturulmuştur:

1. Türkçe-Almanca ikidilli ve Almanca tekdilli öğrencilerin ürettikleri kişisel deneyim anlatılarında, Labov ve Waletzky'nin klasik anlatısal değerlilik sunumuna uygun olarak düzenlenmiş değerlilik düzenlemelerinde, metnin değişik düzlemlerindeki duygu dünyasının sunumuna yönelik ne tür niteliksel ve niceliksel benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır?

2. Söz konusu öğrenci metinlerinde, bu araştırma yoluyla saptanan ve klasik anlatısal değerlilik sunumundan farklı olarak düzenlenen diğer anlatısal değerlilik düzenlemelerinde duygu dünyasının sunumuna yönelik ne tür benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır?

3. Bu benzerlik ve farklılıklar, anlatı metinlerinin bütüncül yapısı üzerinden sorgulandığında ne tür sonuçlar doğurmaktadır?

4. VERİ TABANININ ÇÖZÜMLENMESİ

Yazılı olarak üretilmiş olan 225 metindeki önermeler, Labov ve Waletzky'nin klasik anlatı şeması temel alınarak, tek tek anlatı şemasının bileşenleri (özet, yönlendirme, karmaşık olay dizisi, değerlendirme, sonuç, bitiş) açısından işaretlenerek sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma iki ayrı dilbilimci tarafından onaylanmıştır. Metinler ayrıca, klasik anlatısal değerlilik sunumu ve bu klasik sunumdan farklı düzenlenmiş anlatısal değerlilik sunumları açısından incelenmiş, sonuçlar niteliksel ve niceliksel açıdan sınıflandırılmıştır. Anlatısal değerlilik düzenlemelerinde ortaya konan duygu dünyasının sunumunun daha çok hangi tür dilsel birimlerle sağlandığı ve metnin hangi düzlemlerine yönelik görünümeler oldukları betimlenerek sınıflandırılmıştır. Yapılan tüm sınıflandırmalar için metnin mikro, makro ve meta yapılarında söylem çözümlenmeleri yapılmıştır. Duygu dünyasının sunumuna yönelik düzenlemeler aynı şekilde iki ayrı

dilbilimci tarafından onaylanmıştır.⁹

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmanın kuramsal çerçevesinde de belirtildiği gibi, Labov ve Waletzky, kişisel deneyim anlatılarını belirginleştiren en önemli görünümün anlatsal değerlilik sunumu olduğunu vurgulamakta ve bu bağlamda kişisel deneyim anlatılarında ortaya konan klasik bir anlatsal değerlilik sunumundan söz etmektedirler.

Çalışmanın bulguları, *'Anlatı metninin öntipikal şemasının bileşenlerinin kullanılması artı [+]* klasik anlatsal değerlilik sunumunun gerçekleştirilmesiyle bir anlatı metni oluşturulur.' ilişkisine gitmenin, bu bağlamda '2+2=4' ilişkisini kurmanın doğru olmadığını göstermektedir.

Çalışmada, anlatsal değerlilik sunumlarının sadece küçük bir bölümünün 'klasik anlatsal değerlilik sunumuna' göre düzenlendiği saptanmıştır. Bu tür düzenlemeler, metnin mikro düzleminde daha çok anlamsal ilişkilerin kurulmasıyla gerçekleştirilmiştir. Almanca tekdilli öğrencilerin metinlerinde daha çok bu türden düzenlemeler karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma, anlatsal değerlilik sunumunun Labov ve Waletzky'nin öngördüğü sunumdan farklı olarak ayrıca, metin üreticilerinin söylemde yapılandırdıkları söylemsel tutarlılık düzenlemeleri yoluyla, makro yapı ve üstsöylem düzenlemeleriyle anlatsal değerliliği gerçekleştirebileceklerini iddia etmemize olanak veren veriler sunmaktadır. Söz konusu düzenlemeler, veri tabanındaki metinlerde *„doğrudan varlık sunmadan varedilen“*, yani *„latent sunumlar“* olarak betimlenmiştir. Latent sunumlar içeren metinler yüksek derecede metin alıcısı odaklı metinler durumundadır.

Çalışmada, *latent anlatsal değerlilik düzenlemeleri (latente tellability*

⁹ Uzmanların, incelenen metinlerin çeşitli düzlemlerindeki duygu dünyasının sunumuna yönelik değerlendirmelerinin iç tutarlılığı <.81> olarak saptanmıştır.

Präsentationen) arasında da farklar olduğu saptanmış ve bu farklar göz önünde bulundurularak kendi içerisinde *zayıf-latent anlatsal değerlilik düzenlemesi (schwach-latente tellability Präsentation)* ve *güçlü-latent anlatsal değerlilik düzenlemesi (stark-latente tellability Präsentation)* olarak ikiye ayrılmıştır:

Zayıf-latent anlatsal değerlilik düzenlemesinde metin üreticisi açık olarak metnin üstsöylem düzenlemeleriyle hayatında onu en çok etkileyen olayın ne olduğunu kodlamaktadır. Metnin geri kalan kısmı ilkece, metin alıcısını bu anlamda metnin anlatılmaya değer olduğu konusunda ikna etme işlevini üstlenmektedir.

Güçlü-latent anlatsal değerlilik düzenlemesinde ise metin üreticisi, anlatı şemasının bileşenlerini kullanarak anlatı metnini düzenlemekte, ancak klasik anlatsal değerlilik düzenlemesi yapmak yerine, ağırlıklı olarak metnin sonunda yer alan kişisel bir yargı belirtmektedir. Metnin bu yargıyı dile getirmeden önceki kısmını da bir anlamda bu yargısını haklı çıkarma amacına yönelik düzenlemektedir. Kişisel yargı ile diğer metin bölümü arasında köprüleme yapmak suretiyle de bağıntı kurulmaktadır. Eğer metin alıcısı, metinde kurulmuş olan bu köprüleme ilişkisini çözümleyebilir ve ortaya konan yargı ile haklı çıkarma ilişkisi arasındaki bağı kurabilirse o zaman latent anlatsal değerlilik düzenlemesine ulaşabilmektedir.

Bu ikinci türün güçlü latent olarak adlandırılması, anlatsal değerlilik düzenlemesinin anlamsal bağıntıların çözümlenmesi yoluyla değil, daha çok pragmatik ilişkilerin çözümlenmesi yoluyla gerçekleşebilmesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bu durum, metin alıcısının daha çok işbirliği yapmasını gerektirmektedir.¹⁰

¹⁰ Metinlerde anlatsal değerlilik düzenlemesi ne kadar açık bir şekilde dilsel birimler aracılığıyla metin yüzey yapısında gerçekleştirilmişse, alıcının bu düzenlemeye ulaşması o kadar kolay olmaktadır. Anlatsal değerlilik düzenlemelerinin metnin yüzey yapı görünümüleriyle düzenlenmemiş olması, örtük bir şekilde metinde var olması, bu düzenlemeye ulaşamayacağı anlamına gelmemektedir. Ancak söz konusu durum, metin alıcısının daha karmaşık işlemler yapmasını gerektirmektedir.

İkidilli öğrencilerin, Almanca tekdilli öğrencilere kıyasla metinlerinde klasik anlatısal değerlilik sunumunun yanı sıra, oldukça sık olarak iknaya dönük bir gerekçelendirme düzenlemesi oluşturmak yoluyla kişisel bir yargı ortaya konduğu görülmektedir. Bu tür metin yapıları, kişisel yargı sunma ve iknanın doğal yapısı gereği yüksek öznellik değeri taşımaktadır. Ancak ikidilli metin üreticileri, sözü edilen özne yapıyı okur için daha nesnel sunabilme kaygısıyla, gerekçelendirme yapısını alıcının onaylamama yerine onaylama eylemini gerçekleştirmesini sağlayacak bir şekilde kurarak sunulan öznelliği, Nuyts'un (2001) deyişiyle '*paylaşılan öznellik*' e (*geteilte Subjektivität*), '*öznel nesnellik*' (*subjektive Objektivität*) dönüştürerek metinlerini düzenlemektedirler.

Bu tür anlatısal değerlilik sunumlarında, klasik anlatısal değerlilik sunumunun nedensellik ilişkisiyle değil, iletişimsel bir ilişkiyle kurulduğu görülmektedir. Birincisi Mann ve Thompson'a göre (1987) uslamlamaya, akla vurmaya dayalı bir mantıksal ilişkiyken; ikincisi haklılık üzerinden kurulan pragmatik, niyetsel bir ilişkidir. Dolayısıyla metin üreticisinin ilgili niyetini gören ve onu haklı bulan bir metin alıcısı için ancak, o metin anlatılmaya değer görülebilecektir. Tablo 2'de, incelenen metinlerde duygu dünyasının sunumuna yönelik yapılan niteliksel sınıflandırma görülmektedir:

Tablo 2. Almanca-Türkçe ikidilli ve Almanca tekdilli öğrencilerin metinlerinde duygu dünyasının sunumunda metnin üç düzlemine yönelik niteliksel sınıflandırma

Almanca-Türkçe ikidilli ve Almanca tekdilli öğrencilerin metinleri	Mikro ve meta düzlem (doğrudan sunulan duygu dünyası)		Makro düzlem (çıkarımsal ulaşılabilen duygu dünyası)
	Uyumluluk	Bağdaşıklık	Tutarlılık
Klasik anlatısal değerlilik sunumu	• duyusal etki kodlayan duygu ikonları	• içerik sözcükleri • işlev	• uyumluluk ve bağdaşıklık

	<ul style="list-style-type: none"> • noktalama imleri • büyük- küçük yazım 	<ul style="list-style-type: none"> sözcükleri • ünlem sözcükleri • tanıtısal kodlaması 	<ul style="list-style-type: none"> düzenlemeleri • önermeler arasındaki mantıksal bağıntı
Latent anlatsal değerlilik sunumları	<ul style="list-style-type: none"> • duygu ikonları • noktalama imleri 	<ul style="list-style-type: none"> • içerik sözcükleri • işlev sözcükleri • ünlem sözcükleri • tanıtısal kodlaması 	<ul style="list-style-type: none"> • uyumluluk ve bağdaşıklık düzenlemeleri • önermeler arasındaki mantıksal bağıntı

Niteliksel açıdan bakıldığında, ister klasik isterse latent anlatsal değerlilik düzenlemelerinde olsun her iki grupta da duygu sunumu benzer düzlemlerde benzer yazımsal, biçimsel, dilbilgisel, sözlüksel ve önermesel görünümlemlerle sağlanmıştır. Ayrışma çizelgede görülmekte olan sınıflandırmada kullanılan dilsel araçların kullanımına yönelik olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin her iki grupta da işlev sözcükleri duygu dünyasının sunumunda araç olarak kullanılırken, ikidillilerin metinlerinde adların yüzey yapıda sıklıkla kodlanması, adil düşüren bir dil olan Türkçede ilkece beklenen bir görünüm olmadığından, duygu dünyası sunumunda yer yer duygu yoğunluğunu artırıcı bir özellik sergilemektedir.¹¹

Örnek (10):

Ertesi gün almanyada cenazesi vardı ondan sonra Türkiye uçacaktık. Almanyada genclere ders olsun diye isteyenler **onun** cenazisini görebilirdi. Ben gitmedim **Onu** öyle hatırlamak istemedim. Arkadaşlarım gitti ve **onu** bana anlattı. Anlattıkları **onun** uyurken halini hatırlatdı.

Ondan sonra ki gün Türkiye uçtuk. Orda tabut başında oturdum, ağladım... **O** daha on altı yaşındaydı daha hayatının ilk baharındaydı.

¹¹ Bu, ikidillilerin metinlerinde duygu dünyası sunumuna yönelik bilinçli bir kullanım olma özelliği taşımamakta, söz konusu durumun ikidillilerin metinlerinde metin türünden bağımsız olarak sürekli sergiledikleri bir görünüm olarak birçok durumda kaynağını dillerarası girişimden aldığı düşünülmektedir.

Bütün geceyi dua ederek ağlayarak geçirdik. Ertesi gün **o**, gömüldü.....
Ben bir kaç ay hiç **onun** ölümüne inanmadım sanki bir rüya mış gibi kötü bir rüya mıs gibi sandım. Her an **onun** uyanacağıma inandım.
(*Almanca-Türkçe ikidilli öğrencinin ürettiği bir metinden*)

Ayrıca ikidilli öğrenciler metinlerinde, metinlerini Türkçe ürettiklerinde kendi duygularını çok daha iyi aktarabildiklerini üstsöylem düzenlemeleri aracılığıyla belirtmekte; bu düzenlemeler aracılığıyla metnin akışını yer yer keserek metin alıcısıyla iletişime geçmektedirler. Bu durumun sıklıkla ortaya çıkması, metin üreticisi ve alıcısı arasındaki ‘mesafeyi’ azaltmakta, aktarılan duyguyla metin alıcısının daha çok özdeşleme kurmasına olanak sağlayacak bir zemin hazırlamaktadır.

Örnek (11):

Hocam kusura bakmayın Almandada fazla birşey yazmadım. Sanki almandada o günü anlattığımda o heyecanı yaşamıyordum. Türkçede yazdığımda ise (çok yanlışlarım olmasına rağmen) o anı tekrardan yaşadım, o duyguyu o heyecanı, sanki o olayı anlatırken o günü yaşamış gibi oldum. Fakat Almanca yazdığımda bu etkiyi alamadım o yüzden çok az yazdım ve doğruyu söylemek gerekirse yazasımda yokdu çünkü içimde o heyecan yokdu. Sizin’de kesin dikkatinizi çekecektir. Türkçe ve Almançayı okuduğunuzda. Tekrardan teşekkür ederim bu anı tekrardan bana yaşatdınız için! (*Almanca-Türkçe ikidilli öğrencinin ürettiği bir metinden*)

Niceliksel bulgulara göre, tekdilli grubun metinlerinde uyumluluk ve bağdaşıklık düzlemlerinde gerçekleştirilen duygu dünyası sunumu yoluyla doğrudan ulaşılabilen duygu dünyası, çıkarımsal ulaşılabilen duygu dünyasına oranla daha fazladır. Bu tekdilli grubun metinlerinde klasik anlatsal değerlilik düzenlemesini öncelleyerek, kodlamalarını daha çok yüzey yapıda yapmalarından da kaynaklanmaktadır. Almanca-Türkçe ikidilli grubun metinlerinde ise ağırlıklı olarak güçlü latent değerlilik düzenlemesi bulunduğundan, doğrudan ulaşılabilen duygu dünyasının yanı sıra çıkarımsal ulaşılabilen duygu dünyasının sunumu da öne çıkmaktadır.

Örnekler:

(12) Keiner der Verwandten, die draußen standen, könnten weder einen Ton rausbringen noch konnten sie sich bewegen. (Almanca-Türkçe ikidilli öğrencinin ürettiği bir metinden)

[Çevirisi: Dışarıda duran akrabaların hiçbirinin ne sesi çıkıyordu ne de kımlıdayabiliyorlardı.]

(13) In diesem Augenblick konnte sie nichts sagen und blieb sehr ruhig. (Almanca-Türkçe ikidilli bir öğrencinin ürettiği bir metinden)

[Çevirisi: O an hiçbir şey söyleyemedi ve sessizce kalakaldı.]

(14) Hani derler ya: “Denize düşen yılana sarılır, ben o yılana bile sarılamadım...” (Almanca-Türkçe ikidilli bir öğrencinin ürettiği bir metinden)

(15) Darüber hinaus war ich eine sehr lange Zeit unfassbar traurig und zornig, da ich es mir nicht erklären konnte, warum es ausgerechnet mir passieren musste, meinen Vater so früh zu verlieren. (Almanca tekdilli bir öğrencinin metninden)

[Çevirisi: Bunun dışında ayrıca çok uzun bir süre inanılmaz derecede üzgün ve kızgındım; çünkü kendime babamı bu kadar erken kaybetmemin neden benim başıma geldiğini açıklayamıyordum.]

Aşağıdaki tabloda, incelenen metinlerde duygu dünyasının sunumuna yönelik yapılan niceliksel sınıflandırma görülmektedir:

Tablo 3. Almanca-Türkçe ikidilli ve Almanca tekdilli öğrencilerin metinlerinde duygu dünyasının sunumuna yönelik niceliksel sınıflandırma¹²

Anlatısal değerlilik düzenlemelerinde sunulan duygu dünyası	Almanca-Türkçe ikidillilerin metinleri		Almanca tekdillilerin metinleri	
	Mikro ve meta düzlem [doğrudan sunulan duygu dünyası]	Makro düzlem [çıkarımsal ulaşılabilen duygu dünyası]	Mikro ve meta düzlem [doğrudan sunulan duygu dünyası]	Makro düzlem [çıkarımsal ulaşılabilen duygu dünyası]
	% 42	% 58	% 67	% 33

Latent anlatısal değerlilik sunumlarındaki duygu dünyasının sunumunu kendi içerisinde iki ayrı bölümde değerlendirmek gereklidir. Yargının bildirildiği metin bölümünde duygu sunumu, klasik anlatısal değerlilik sunumlarındaki duygu dünyası sunumuna benzer bir biçimde yüzey yapıdaki önermeler aracılığıyla doğrudan sunulan duygu dünyası sınıflandırılmasının içerisinde bulunmaktadır. Sunulan yargının doğruluğu konusunda metin alıcısını ikna etme amaçlı kurgulanan diğer metin bölümünde ise duygu dünyasının sunumu, ağırlıklı olarak yüzey yapıdaki dilsel birimler ve önermeler aracılığıyla ulaşılan çıkarımsal duygu dünyası sınıflandırması içerisinde yer almaktadır. Çıkarımsal olarak ulaşılabilen duygu dünyasının sunumu ikidilli öğrencilerin metinlerinde daha sık görülmektedir. Bu durum, ikidilli öğrenci metinlerinde ikna etme amaçlı kurgulanan metin bölümünün, yargı içeren metin bölümünden daha uzun olmasıyla açıklanabilir.

Örnekler:

(16) Beni çok etkileyen bir olay var, daha etkisinden çıkamadığım. Bir çok kişi için saçma veya önemsiz gelebilir ama beni çok üzdü. (Almanca-Türkçe ikidilli öğrencinin metninden.)

¹² Bu makalede, kişisel deneyim anlatılarında anlatısal değerlilik sunumu oranlarına yönelik sonuçlar “ortalama” türünden sayısal olarak sunulmaktadır.

(17) Kein Streit ist für diese Welt Wert. Nicht nur ältere Menschen auch junge Menschen können sterben. Die Menschen müssen einfach aus dieser Situation lernen. Die eine landet im Knast und die andere im Grab. Traurig aber wahr. (Almanca-Türkçe ikidilli öğrencinin metninden.)

[Çevirisi: Dünyada var olan kavğaların hiçbir anlamı yok. Sadece yaşlı insanlar değil, genç insanlar da ölebilir. İnsanlar bu durumdan¹³ ders çıkarmalıdır. Biri hapse girdi, diğeri mezara. Acı ama gerçek.]

(18) Am meisten hat mich die Geburt meiner Tochter beeinflusst. (Almanca tekdilli öğrencinin metninden.)

[Çevirisi: Beni en çok kızımın doğumu etkiledi.]

Çalışmanın veri tabanını oluşturan anlatı metinleri, Schwarz-Friesel'in ayırımına dayalı olarak duygu sunumu türü açısından incelendiğinde, her iki grubun anlatsal değerlilik sunumlarında ağırlıklı olarak duygu betimleyen dilsel birim ve önermelerin bulunduğu görülmektedir. Bu durum, her iki grubun metinlerinde de monolog ve diyologların az bulunmasıyla açıklanabilir. Duygu dile getirenler daha çok karmaşık olay dizini aktarımında araya giren değerlendirme bölümlerinde gözlenmektedir.

İkidilli ve tekdilli grubun metinlerinin bütüncül yapısı açısından bakıldığında tekdilli grubun duygu sunumuna yönelik düzenlemelerinin genel anlamda ikidillilere oranla daha az olduğu görülmektedir. Anlatı şemasının bileşenlerinin her iki grubun metinlerinde ortaya çıkma oranı açısından değerlendirildiğinde, duygu sunumunun yoğun olarak gerçekleştirilmesi beklenen değerlendirme bölümünün yine tekdillilerin metinlerinde daha az bir orana sahip olduğu görülmektedir. Bu durum da doğal olarak anlatı metinlerinin iki önemli işlevi olan gönderge ve değerlendirici işlevlerinin dağılımına etki etmektedir. Almanca-Türkçe ikidilli öğrenci metinlerinde değerlendirici işlev ön plana çıkarken, Almanca tekdilli grubun metinlerinde gönderge işlevi oranı daha yüksek çıkmaktadır.

¹³ Metin boyunca anlatılan olay kastedilmektedir.

Bu sonuç da duygu dünyası sunumunun ikidilli öğrenci metinlerinde, hangi dilde metni ürettiklerinden bağımsız olarak, daha fazla olduğu sonucunu desteklemektedir.

Tekdilli öğrencilerin metinlerinde, duygu dünyası sunumunun oranının az olması ve dolayısıyla metinlerinin gönderge işlevinin ön planda olması, metinlerini kişisel deneyim anlatılarından çok olayların aktarıldığı bir rapor metnine dönüştürmektedir.

6. SONUÇ

Araştırmanın nitel bulgularını destekleyen nicel bulgularının da gösterdiği gibi, öğrenci metinlerinin kendine özgülük taşıyan belirgin bir yapısı bulunmaktadır.¹⁴

Veri tabanında ikidilli katılımcıların ürettiği metinlerde ağırlıklı olarak latent anlatsal değerlilik sunumlarının ve çıkarımsal ulaşılabilen duygu dünyası sunumlarının ortaya çıkması; metin alıcısı odaklı metinlerin yoğun olduğunu, dolayısıyla metin kontrolünün metin üreticisinden daha çok metin alıcısına yüklendiğini göstermektedir. Bu da metin alıcısının kim olduğuna ilişkin bilgiyi daha da önemli bir değişken olarak ortaya çıkarmaktadır. Alıcı ve üreticinin kültürel alanda ortak paydalarının yüksek olması, paylaşımsal öznelik etkisinin yaratılmasıyla latent değerliliğe erişilmesini kolaylaştırmaktadır, çünkü metindeki latent değerlilik sunumuna erişmede, alıcının çeşitli metinsel ipuçlarını kültür kaynaklı bilgiyle fark edebilmesi önemli bir rol üstlenmektedir. Örneğin kavramların kültürel içeriklerini ve bu kavramların kültürlere bağlı olarak yüklenen duyuşsal etkilerini paylaşmayan bir alıcı için böylesi metinlerdeki değerlilik düzenlemesi kolaylıkla erişilebilir nitelikte olmayacaktır.

¹⁴ Almanca-Türkçe ikidilli grubun metinlerinde ortaya konan duygu dünyası sunumunun - yukarıda da aktarıldığı gibi - ne tür bir anlatsal değerlilik düzenlemesi yapıldığına ve metnin hangi düzleminde (mikro, makro ve meta) bu sunumun gerçekleştirildiğine bağlı olarak, Almanca tekdilli grubunkinden hem niteliksel hem de niceliksel açıdan farklılıklar göstermektedir.

Bu çalışmanın bulguları, söz konusu düzenlemelerde farklılıkları yaratmada kültürel etmenlerin önemli bir rol oynadığı iddiasının ortaya konmasına olanak sağlamaktadır. Çalışmanın niteliksel ve niceliksel bulgularıyla desteklenen bu iddia yoluyla, çokdilli ve çokkültürlü ortamlarda çalışan öğretmenlerin, öğrencilerinin sadece dil ve metin edinçlerine yönelik bilgi sahibi olmalarının yeterli olmadığını, aynı zamanda kültürel yapılarını tanımlarının ve dil, metin ve kültür edincinin birbirleriyle olan dinamik ilişkileri hakkında donanım sahibi olmalarının, hem yapacakları metin edincini geliştirmeye yönelik çalışmalarda hem de bu çalışmaları değerlendirmeleri aşamasında son derece önemli bir rol üstlendiğini söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Flick, U. (2008). *Triangulation. Eine Einführung* (2.baskı). Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Flick, U. (2011). Zum Stand der Diskussion- Aktualität, Ansätze und Umsetzungen der Triangulation. J. Ecarius & I. Miethe (Haz.) içinde, *Methodentriangulation in der qualitativen Bildungsforschung*. Barbara Budrich Verlag: Opladen. Berlin.
- Hatakeyama, K., Petöfi, J. S., Sözer, E. (1989). Text, Konnexität, Kohäsion, Kohärenz. M. E. Conte (Haz.) içinde, *Kontinuität und Diskontinuität in Texten und Sachverhalts-Konfigurationen. (Papiere zur Textlinguistik 50* (s. 1-55). Hamburg: Helmut Buske.
- Labov, W. & Waletzky, J. (1967). *Narrative analysis. Essays on the Verbal and Visual Arts*. J. Helm (Haz.) içinde (s. 12-44). Seattle: U. of Washington Press. Reprinted in *Journal of Narrative and Life History* 7, 3-38, 1997.
- Labov, W. & Waletzky, J. (1973). Erzählanalyse: mündliche Versionen persönlicher Erfahrung. J. Ihwe (Haz.) içinde, *Literaturwissenschaft und Linguistik*. Band 2 (s. 78-127). Athenäum Fischer Taschenbuch Verlag: Frankfurt am Main.
- Lehmann, V. (2008). Der narrative Redetyp und seine Analyse. R. Hodel & V. Lehmann (Haz.) içinde, *Narration und Textkohärenz: Untersuchungen russischer Texte des Realismus und der Moderne* (s. 179-226). Berlin.
- Mann, W. C., Thompson, S. A. (1987). *Rhetorical structure theory: A theory of text organization*. California: Information Sciences Institute.
- Martínez, M. (2011). Erzählen. M. Martínez (Haz.) içinde, *Handbuch Erzählliteratur: Theorie, Analyse, Geschichte* (s. 1-12). Stuttgart. Weimar: Verlag J.B. Metzler.
- Norrick, N. R. (2005). The dark side of tellability. *Narrative Inquiry* 15, 323-344.
- Nuyts, J. (2001). Subjectivity as an evidential dimension in epistemic modal expressions. *Journal of Pragmatics*. 33, 383-400.

- Schwarz-Friesel, M. (2007). *Sprache und Emotion*. Tübingen und Basel: A. Francke Verlag.
- Smith, C. S. (2003). *Modes of discourse: The local structure of text*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Uluçam, A. I. (2007). *Konnexität-Kohäsion-Kohärenz. Eine textlinguistische Analyse schriftlicher Texte türkisch-deutsch Bilingualer*. Sprache und Theorie in der Blauen Eule. Essen: Die Blaue Eule.
- Uluçam-Wegmann, A. I. (2012). Öğrenci metinlerinde masal söyleminin görünümüleri ve duygu dünyası. E. Yılmaz (Haz.) içinde, *Türkçenin eğitimi-öğretimi üzerine çalışmalar* (s. 138-148). Ankara: Pegam Akademi Yayınevi.
- Uzun, L. (2011). Anlatı Çözümlemesi. A.S. Özsoy & Z. Erk Emeksiz (Haz.) içinde, *Genel Dilbilim-II* (s. 182-210). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset tesisleri.
- Weyers, S. (2011). Triangulation qualitativer und quantitativer Methoden bei der rekonstruktion subjektiver Orientierungsmuster. J. Ecarius & I. Miethe (Haz.) içinde, *Methodentriangulation in der qualitativen Bildungsforschung*. Barbara Budrich Verlag: Opladen. Berlin.